

Czesław Potemski

Strzelce Dolne, pow. Bydgoszcz

Informator Archeologiczny : badania 4, 209-210

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

STRZELCE, pow. Mogilno patrz epoka brązu

STRZELCE DOLNE,
pow. Bydgoszcz

Muzeum im. Leona Wyczółkowskiego
w Bydgoszczy

Badania prowadził mgr Czesław Potemski. Finansowało Muzeum im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy. Piąty sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne.

Grodzisko badane było w latach 1965 do 1970, z przerwą w roku 1968. Tegoroczny sezon był ostatnim na tym obiekcie. Grodzisko należy do typu wyżynnych, cyplowych ze stożkiem. Położone jest na wysoczyźnie morenowej, około 500 m na wschód od drogi Fordon-Włóki. Wyniesiona jest kilkanaście metrów nad poziom otaczających pól, długość majdanu grodziska wynosi 65 m, szerokość 30 m przy stożku, 44 m w części południowej. Stożek wyniesiony jest nad poziom majdanu około 8 m.

W trakcie pięcioletnich badań uzyskano pełny przekrój przez grodzisko wzdłuż osi północ-południe i wschód-zachód. Nadto na przedłużeniu osi północ-południe, na północnej stronie stożka założono wykop o długości 12 m, szerokości 2,5 m, potwierdził on wcześniejsze wnioski odnośnie chronologii obiektu, który został usypany prawdopodobnie w późnym średniowieczu.

W czterech punktach uchwycono wał obronny, który składał się z jądra glinianego, najprawdopodobniej licowanego na zewnątrz belkami drewnianymi. Uchwycono też suchą fosę o szerokości 4 m, przy czym w południowej i zachodniej części grodziska w fosie znajdowały się zwalone konstrukcje naziemne wału. Wał zbudowany był w konstrukcji przekładkowej. Wysokość jądra wału od dna fosy wynosi 3,4 — 3,7 m.

Warstwy osadnicze, wraz z nikłymi śladami konstrukcji drewnianych domostw, przebiegają wzdłuż wewnętrznego lica wału. W centrum majdanu nie stwierdzono warstwy osadniczej.

Znaleziono kilkanaście tysięcy fragmentów ceramiki, m. in. naczyń glinianych ręcznie lepionych, kształtu doniczkowatego, bez wyodrębnionej szyjki i brzegu, naczyń ręcznie lepionych górami obtaczanych z brzuścem baniastym łagodnie przechodzącym w szyjkę, z krawędzią wylewu zaokrągloną. Znaleziono 157 zabytków żelaznych, kościanych, rogowych, glinianych i kamiennych, w tym 5 żelaznych grotów strzał z tulejką, 4 fragmenty grzebieni.

Na specjalną uwagę zasługuje znalezienie w roku 1966 srebrnego dirhemu arabskiego, a w roku 1969 skarbu siekańcowego srebrnego, który podobnie jak pojedynczy dirhem, zalegał w warstwie kulturowej. Skarb znajdował się zapewne w naczyniu glinianym, które jednak znaleziono

w stanie szczątkowym. Na skarb składały się następujące przedmioty: 1 dirhem, 1 połowa dirhemu, 21 fragmentów dirhemów oraz 7 fragmentów ozdób srebrnych. Na podstawie wstępnej analizy dirhemów arabskich skarb można datować na połowę IX wieku.

Wczesne formy ceramiczne w zestawieniu z niektórymi zabytkami i zakładem stratygraficznym pozwalają na wstępne ustalenie dolnej granicy chronologicznej grodu w Strzelcach Dolnych na przełom VII/VIII wieku.

Górną granicę chronologiczną wyznacza warstwa ze śladami pożaru, najlepiej czytelna w dookolnej fosie. Warstwy te udało się nawiązać do warstw kulturowych występujących na majdanie i na podstawie ceramiki oraz materiału zabytkowego można ją odnieść do pierwszej połowy XII wieku. Wydaje się, że Bolesław Krzywousty po zdobyciu Wyszogrodu (grodzisko w Fordonie pow. Bydgoszcz) oblegał Strzelce Dolne a potem dopiero Nakło.

Grodzisko w Strzelcach Dolnych stanowi niezwykle ważny obiekt osadniczy, który wypełnia dotychczasową lukę między schyłkiem Zamczyska (połowa X wieku) a początkiem Wyszogrodu (koniec XI wieku). Ciekawy układ stratygraficzny, bogaty materiał zabytkowy pozwoli, po jego szczegółowym opracowaniu, na wyciągnięcie szerszych wniosków na temat dziejów osadnictwa na terenie kasztelanii wyszogrodzkiej we wczesnym średniowieczu.

W trakcie badań powierzchniowych odkryto m. in. dwie osady otwarte, współczesne grodowi, które będą badane w roku 1971.

SURAŻ, pow. Łąpy

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Białymstoku

Badania prowadziła mgr Krystyna Chilmon. Finansował WKZ w Białymstoku. Pierwszy sezon badań. Cmentarzysko wczesno-średniowieczne, płaskie.

Cmentarzysko położone jest w odległości około 50 m na zachód od grodziska.

Zbadano działkę o powierzchni 3,5 x 4,5 m. Znaleziono tu 10 grobów z pochówkami szkieletowymi o orientacji wschodnio-zachodniej, czaszkami w kierunku zachodnim. Niektóre ze szkieletów wyposażone były w brązowe kabłączki esowate, naszyjniki z paciorków szklanych lub w zausznicę brązowe. Cmentarzysko w Suraziu materiałem brązowym, ceramiką, formą grobów i pochówkiem nawiązuje do XII/XIII-wiecznych stanowisk tego typu.